

הצעד הראשון ביראת שמים - תשומת לב והתבוננות על כל מה שקורה אתנו ומסביבתנו!!!

נגאלין ח"ו. הרי לנו, שלפעמים עולם ומלואו תלויים ועומדים במאמץ קטן, ואפילו אין יודעין מה יכולין להרויח או להפסיד ח"ו.

בגמ' סוטה (דף מו:) מספרים חז"ל הק', דבני אפרים כשבאו לכבוש את עיר לוז, לא היו יכולין ליכנס, וראו איש יוצא מן העיר ואמר לו הראנו נא את מבוא העיר ועשינו עמך חסד, ועשו עמו חסד שלא הרגוהו, ואותו האיש ומשפחתו שלחו מהעיר. והלך לארץ החתים, ובנה עיר ויקרא שמה לוז. ואמר, היא לוז שצובעין בה תכלת, היא לוז שבה סנחריב ולא בבלה נבוכדנצר ולא החריבה, ואף מלאך המות אין לו רשות לעבור בה, אלא זקנים שבה בזמן שדעתן קצה עליהן יוצאין חוץ לחומה והן מתים.

ואמרו בגמ', והלא דברים ק"ו, ומה כנעני זה שלא דיבר בפיו ולא הלך ברגליו אלא עיקם בפיו או הראה באצבע, וגרם הצלה לו ולזרעו עד סוף כל הדורות, כ"ש וק"ו מי שעושה מצוה וטורח בה, ולמדנו כמה שכר כל פעולה קטנה". הרי לנו שוב, איך מאמץ קטן ביותר, גרם לדברים נוראיים וגדולים, שא"א לתאר.

אותו דבר ממש מצאנו גם במרים הנביאה. שאמרו **בסוטה** (דף טו:) שמרים המתינה למשה שעה אחת, שנאמר וַתִּתְצַב אַחֲתָו מִרְחָק (שמות ב, ד), לפיכך נתעכבו לה ישראל ז' ימים במדבר, שנאמר וְהָעַם לֹא נָסַע עַד הָאֶסָף מִרְיָם (במדבר יב, טו). וזכתה לכבוד מלכים ממש, שכל כלל ישראל ישבו והמתינו עליה.

ובמכילתא (ספרי בהעלותך פסקא מ"ח) אמרו "מרים המתינה למשה שעה אחת, לפיכך עיכב לה שכינה וארון כהנים ולוים וישראל ושבעה ענני כבוד". והוא לשון נורא, שלא רק כלל ישראל המתינו, אלא כביכול גם השכינה המתינה. וכל זה למה, כי היא המתינה לאחיה שעה אחת.

וכמדומה שבספ"ק כתבו, שגם כל מה שזכתה שהבאר היה בזכותה היה רק בזכות שהמתינה למשה. ובתוס' בסוטה (דף יא. ד"ה מרים) כתבו, שלא היה אפי' שעה שלימה שהמתינה, אלא רק שליש שעה או רביע.

וא"כ, כאשר נתבונן בזה, ניווכח כמה היה מעשיה של מרים לכאן מאמץ קטן ביותר שאפשר, שהלא דבר הכי טבעי הוא, שאח מוטל במים בתוך היאור, ועמדה לראות מה יעשה לו, ומ"מ זכתה לשכר נפלא כזה. כי אין אנו יודעים לשער כל מצוה ושכרה, ואפילו של מעשה קטן.

« תשומת לב - מקור היראת שמים!! »

האמרי אמת היה מדייק (ליקוטים עמוד ר"ג) ממה שבפרשת מכת הברד התורה עורכת ניגוד בין הירא את דבר ה', לבין אשר לא שת ליבו אל דבר ה', משמע ששימת הלב וההתבוננות הם המרשם להגיע ליראת שמים פנימית. כלומר, היראת שמים הוא זה, שכאשר קורים דברים, לכאן 'טבעיים' ו'נורמליים', שמים לב שגם זה מאת הבורא ית', וגם זה קרה בהשגחה מיוחדת.

וכמו המעשה שמובא במדרש (קהלת רבה פרשה א אות א), שמספרים רבותינו הק' בזה"ל: "מעשה ברבי אליעזר ורבי יהושע שהיו פורשין (מפליגים) בים גדול, נכנסה הספינה למקום שהמים לא היו מהלכין. אמר לו

« התוכחה - אמצעי צמיחה מאלפת!! »

כתיב בפרשה וַיִּרְדֹּף אֹתָם קוֹל עֲלֵה נֶדֶף וְנָסוּ מִנְּסַת חָרֵב וְנָפְלוּ וְאִין רִדֵּף (ויקרא כו, לו), ואמרו חז"ל (ספרא בחקותי פרשה ב פ"ז), "אמר רבי יהושע בן קרחה, פעם אחת היינו יושבים בין האילנות ונשבה הרוח והטיחו העלים זה בזה, ועמדנו ורצנו ואמרנו, אוי לנו שמה ידביקונו הפרשים, לאחר זמן נפנינו אחרינו וראינו שאין בריה, וישבנו במקומו ובכינו, ואמרנו אוי לנו שעלינו נתקיים הפסוק, וַיִּרְדֹּף אֹתָם קוֹל עֲלֵה נֶדֶף, וְנָסוּ מִנְּסַת חָרֵב (מפני אימה) וְנָפְלוּ וְאִין רִדֵּף (מבלי כוח)", עכ"ל המדרש.

הסבא מקלם כתב, שאפשר ללמוד מכאן נקודה מופלאה להבנת ההבדל שבין הדורות הראשונים לדורות האחרונים, וז"ל: "נשים לב, הבה ונניח שְלָמִי מאתנו היה מתרחש מעשה מעין זה של פחד חנם, האם היה עולה על דעתנו לחשוב תיכף ומיד על הפסוק ורדף אותם קול עלה נידף, הרי מה שנוהג כל אחד מאתנו לעשות במקרה זה הוא רק להתאונן, למה זה פחדתי לחנם, ממה בכלל היה לי לפחד".

"אבל החכמים הללו, חכמי הדורות הקדמונים, הצליחו להפיק תועלת עצמית נפלאה מפחד החינם שאחז בהם, הם ישבו והתבוננו והתעוררו, הרי גם אנחנו, מן הסתם, בכלל עונש התוכחה, ואם כן עלינו לעיין מיד במעשינו, לבדוק ולחפש בעטיי של איזה עוון נגזר עלינו להיות בכלל עונשי התוכחה."

"ולא היתה זאת התבוננות סתמית, מניסוח הדברים בספרא מתברר כי אותם חכמי ישראל, קדושי עליון, קבעו מקום לשבת ולבכות וישבנו ובכינו."

"הביטו וראו", מסיק הסבא מקלם, "אותם חכמים הצליחו להפיק תועלת מפחד חנם זה, ושכרם על התבוננות הזאת (שבדאי הביאה גם למסקנת מעשיות ולהתחזקות) רב מאוד, מה שאין כן הכסיל שבה לידו מקרה זה מה שכרו, קודם לקה באימה ובבהלה, ולאחר מכן נתפס ליגון על שפחד ללא הסיבה", עכ"ל.

« אל לנו לזלזל במאמץ קטן!! »

ולפעמים ע"י מאמץ קטן והשתדלות מעט אפשר לזכות לישועה. וכמו שחזינן מפרשת התגלות ה' למשה רבינו, בפרשת שמות, כמ"ש וַיִּרָא ה' כִּי סָר לְרֵאוֹת וַיִּקְרָא אֵלָיו אֱלֹקִים מִתּוֹךְ הַסְּהָר וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה מִשֶׁה וְגו' (שמות ג, ד), ומפורש, שכל מה שזכה משה רבינו ע"ה למראה הגדול הזה ששם היה שורש הגאולה, היה רק משום שסר לראות.

ובמדרש (שמו"ד פו, ב) א"י בזה"ל: "אמר רבי יוחנן, ה' פסיעות פסע משה באותה שעה, ור"ש בן לקיש אמר, הפך פניו והביט". והיינו, שהיה משהו קטן ממש, ומ"מ הכל תלוי במאמץ הקטן הזה.

וביותר יש להתבונן כי אמרו רז"ל (שם פג, א) שאמר לו הקב"ה למשה אם אין אתה גואלם אין אחר גואלם, והיינו שאם לא היה מרע"ה נעשה לגואל ישראל לא היה גאולה ח"ו. נמצא שכל גאולת כלל ישראל היה תלוי ועומד במשה רבינו אם יסור לראות או לאו, ואם לא היה סר לראות לא היו

(איכה ג, ד), בַּמְחֲשָׁפִים הוֹשִׁיבֵנִי (איכה ג, ו), הַכְּבִיד נִחֲשָׁתִי (איכה ג, ז), דִּרְךְ קִשְׁתּוֹ וַיִּצְיַבֵנִי כַּמְטָרָא לַחֲץ (איכה ג, יב), הַשְּׁבִיעֵנִי בְּמִרְרִים הָרְנִי לְעֵנָה (איכה ג, טו), וְעוֹד וְעוֹד. בְּסִימוֹ שֶׁל הַקְּטֵעַ הוּא אֹמֵר, נִחְפְּשֶׁה דְרָכֵינוּ וְנִחְקְרֶה וְנִשְׁוֹבָה עַד ה' (איכה ג, מ), אֵין זֶה מִקְרֵי שִׁפְסוֹק זֶה נִבְחַר לְסִיִּים אֵת הַקְּטֵעַ הַמֵּתָאֵר אֵת יִסּוּרֵי שֶׁל הַנְּבִיא, יֵשׁ בּוֹדָאֵי קֶשֶׁר בֵּין סִבְלוֹ לְבֵין הַצְעָתוֹ הַמִּסְכַּמֶּת לְפִשְׁפֵּשׁ בְּמַעֲשִׂים וְלַחְזוֹר בַּתְּשׁוּבָה, מֵהוּ אִיפּוּא קֶשֶׁר זֶה.

הַדְּבָרִים מְבֹאֲרִים בְּדַבְרֵי חֲז"ל (בְּרִכּוֹת ה'), שֶׁאִמְרוּ שֶׁכֹּאֲשֶׁר בָּאִים עַל הָאָדָם יִסּוּרִים, זֶה צָרִיךְ לְשִׁמֵּשׁ עֵבֻרוֹ מֵעֵין נוֹרָת אֲזוּהָרָה, פִּעְמוֹן מִצְלָצֵל, הֵם קוֹרְאִים לָאָדָם לִתֵּת אֵת הַדַּעַת לְדַרְכֵי וְלִהְתַּבְּנֹן בְּמַעֲשָׂיו, אֲפֶשֶׁר שִׁחִיפּוֹשׁ מֵעֵין זֶה יַעֲלֶה, שְׁאוֹרַח חַיִּיו אֵינּוּ כְּשׁוֹרָה, וְיֵשׁ מְקוֹם לְשִׁנּוֹתוֹ וְלִתְקִנּוֹ.

וְכַלְשׁוֹנוֹ הַזֶּה שֶׁל הַרְבִּינוּ יוֹנָה זצ"ל (שְׁעָרֵי תְּשׁוּבָה שְׁעַר שְׁנֵי אוֹת ב) שֶׁכ' בִּזְהַ"ל: "כֹּאֲשֶׁר תִּמְצָאֵנָה אֵת הָאִישׁ צְרוּת, יִשִּׁיב אֶל לְבוֹ וַיֹּאמֶר, אֵין זֶה כִּי אִם דַּרְכֵי וְעַלְלֵיו אֲשֶׁר עָשׂוּ אֱלֹהֵי לֹו וְחִטְאֵיו עוֹלָלוֹ לְנַפְשׁוֹ, וְיִשׁוּב אֶל ה' וְיִרְחַמֶּהוּ כְּעֵינֵן שְׁנֵי אֲמָר וּמִצָּאָהוּ רְעוֹת רַבּוֹת וְצָרוֹת, וְאָמַר בְּיוֹם הַהוּא הֲלֹא עַל כִּי אֵין אֶלְקֵי בְּקֶרְבִי מִצָּאוֹנֵי הָרְעוֹת הָאֵלֶּה (דְּבָרִים לֵא, י), עכ"ל.

« מה עשה דוד המלך עם השה הציל מפי האריה?? »

בְּסִפְרֵי תוֹלְדוֹת אָדָם (פָּרָק ט), מוֹבָא בְּשֵׁם הַגְּאוֹן מוֹוִילֵנָא זצ"ל, עַל מֵה שֶׁאִמְרָ דוֹד לְשָׂאוּל, שֶׁבְּרַצּוֹנוֹ וּבְכוּחוֹ לְהַלְחֵם בְּגִלְתֵי כִי רְעָה הִיָּה עֲבָדָךְ לְאָבִיו בְּצִאֵן וּבָא הָאָרִי וְאֵת הַדּוֹב וְנִשָּׂא שָׁה מֵהָעֵדֶר. וַיִּצָּאֵתִי אַחֲרָיו וְהִכְתִּיתִי וְהִצַּלְתִּי מִפִּיו וַיִּקָּם עָלַי וְהִחֲזַקְתִּי בְּזַקְנוֹ וְהִכְתִּיתִי וְהִמִּיתִיו. גַּם אֵת הָאָרִי גַם הִדְּבַח עֲבָדָךְ וְהִיָּה הַפְּלִשְׁתִּי הָעֶרְלַח הַזֶּה כְּאִחַד מֵהֶם כִּי חָרַף מְעַרְכַת אֱלֹהִים חַיִּים (שְׁמוּאֵל א' יז, לד-לו).

וְהִנֵּה, אֹמֵר הַגֵּר"א, יֵשׁ בְּפִסּוֹק וְנִשָּׂא שֶׁ מִן הָעֵדֶר 'קָרִי' וְכֹתִיב. הַכְּתִיב הוּא מֵה שֶׁהֵעֵתְקָנוּ מִקּוֹדֵם, וְהַ'קָּרִי הוּא זֶה. וְסוֹד הַקָּרִי וְהַכְּתִיב כֹּאן הוּא, שֶׁמִּצִּינוּ בְּמִדְרַשׁ שֶׁאֲחַר שֶׁהִצִּיל דוֹד אֵת הַשֵּׁה מִטְרַף הָאָרִי וְהַדּוֹב שִׁחַט אֵת הַשֵּׁה, וְעָשָׂה לְעַצְמוֹ בְּגַד מְעוֹר הַשֵּׁה, כְּדִי שִׁיזְכוֹר תְּמִיד אֵת הַמַּעֲשֶׂה הַזֶּה וְיִשׁוּעַת ה' שֶׁהִיָּתָה לוֹ בִּזְהַר. וְכִשְׁאִמְרָ לְשָׂאוּל וְנִשָּׂא שֶׁהַמְּעַדֵּר הַצְּבִיעַ עַל בְּגָדוֹ שֶׁלִּבְשָׁה בְּאוֹתָהּ שְׁעָה וְאִמְרָ, וְנִשָּׂא זֶה מֵהָעֵדֶר כְּלוֹמֵר אֵת הַבְּגָד שֶׁהוּא לּוֹבֵשׁ בּוֹ עֵתָה, שֶׁהוּא מְאוֹתָהּ שֶׁה.

וְהַסְּבִיר הַגֵּר"מ שֶׁכֹּתֵר שְׁלִיט"א בְּסִפְרוֹ לְקַט אֲמִרִים (חֲלָק ב) כִּי עֵיקַר גּוֹדְלוֹ וְתוֹקֵף עוֹזוֹ שֶׁל דוֹד מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל הִיָּתָה שְׁלִימוֹת הָאֲמוּנָה הַקְּדוּשָׁה אֲשֶׁר בְּקִרְבּוֹ בְּהַשְׁגָּחָה פְּרִטִית עַל כָּל נַעֲלָם וְעַל כָּל תְּנוּעָה, שֶׁאֵין שׁוֹם מִקְרָה כָּלל בְּעוֹלָם, אֵי לֶכֶךְ, כְּשֶׁרָאָה וְהִתְבּוֹנֵן בְּנֵס הַמוֹפְלָא שֶׁאִירַע לוֹ, כֹּאֲשֶׁר הִתְנַפְּלוּ אַרְבַּעַה אַרְיֹת וְשִׁלְשָׁה דוֹבִים עַל הַצֶּאֱן (כְּדִרְשַׁת חֲז"ל בְּמִדְרַשׁ שְׁמוּאֵל כ, עה"פ ה"ג), וְטִרְפוּ שֶׁהַמְּעַדֵּר הוּא רֶץ לְהַצִּילוֹ, וּבְאוֹמֵץ לֵב וּבְגִבּוֹרָה עֲלֵאִית הַצִּלִּיחַ לְשַׁחַר אֵת הַשֵּׁה מִפִּיהֶם וְלִהְרַגֵם, הַבֵּין שֶׁהִיָּתָה כֹּאן הַשְׁגָּחָה עֲלִיוֹנָה וְכִי אֵין זֶה מִקְרָה, לֶכֶךְ אֵת הַמִּסְקָנָה הַמִּתְבַּקֶּשֶׁת, וְכִדְבָרֵי חֲז"ל בְּמִכִּילֵתָא (בְּשַׁלַח ה ב) דוֹד נִיתֵן לוֹ רִמּוֹ וְחֹשׁ, שֶׁנִּאֲמַר גַּם אֵת הָאָרִי גַם אֵת הַדּוֹב הַכֹּה עֲבָדָךְ, אִמְרָ דוֹד, מֵה אֵנִי סָפוֹן (חֻשׁוֹ) שֶׁהַכְּתִיב חַיּוֹת רְעוֹת, אֲלֵא שְׁמָא עֵתִיד לֵאִירַע לְיִשְׂרָאֵל דְּבַר וְהֵם עֵתִידִים לְהַנְצֵל עַל יְדֵי.

וְלֶכֶךְ כְּדִי שֶׁהֵעֵתְרוּרֹת זֶה וְחִשְׁבוֹן נִפְשׁ זֶה לֹא יִשְׁכַּחוּ מִמֶּנּוּ, עָשָׂה מְעוֹר זֶה הַשֵּׁה בְּגַד, וְלִבְשׁוֹ לְזִכּוֹר תְּמִיד מֵה שֶׁרִמְזָה לוֹ יַד הַהַשְׁגָּחָה, שֶׁחֲלִילָה לֹא יִתְגַּאֵה לְשׁוּאָה שֶׁהוּא רֹעֵה אֲמִיץ לֵב וְגִיבּוֹר חֵיל שֶׁאֵין כְּמוֹתוֹ, וְכִי עֲלִיוֹ לְהִמְתִּין עַד שֶׁתְּבוֹא הַשְּׁעָה הָרְאוּיָה שִׁיּוּכַל לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בְּכַחוֹ וּבְגִבּוֹרָתוֹ לְמַעַן כְּבוֹד הַבּוֹרָא, וְלִקְדֵשׁ שְׁמוֹ בְּרַבִּים. וְאֶכֶן זִמְנָן לוֹ הַקַּב"ה אֵת גִּלְתֵי הַפְּלִשְׁתִּי שֶׁחִירַף מְעַרְכַת אֲלוֹקִים חַיִּים, וְדוֹד בְּכַח אֲמוּנָתוֹ הֵאִיתָנָה נֶקֶם אֵת נִקְמַת כְּבוֹד ה' הַמְּחוֹלֵל בְּגִבּוֹרָה וּבְאוֹמֵץ לֵב כְּמִסּוֹפֵר בְּנְבִיאָה בְּהַרְחָבָה.

רַבִּי אֲלִיעֶזֶר לְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ, לֹא בָּאֵנוּ לְכַאֵן אֲלֵא לְנִסְיוֹן. מֵלֹא מִשֵּׁם חַבִּית מֵלֹא מֵיִם. מִכִּיוֹן דָּאתוֹ לְרוּמִי, אִמְרָ לֹון אֲדִרְיָאֲנוּס, מִי אֲוִקִינוּס מֵה הֶן, אֲמִרִין לֵיה, מֵיִם בְּלוּעִים הֶן לְמִיִם. אִמְרָ לֹון, כָּל הַנַּחֲלִים שֶׁם וְאֵינֵן מִתְמַלְאִין, אֲמִרִין לֵיה, בּוֹלְעִין הֶן לְכָל מֵיִם שְׁבֻעוֹלָם. אִמְרָ לֹון, אֵינִי מֵאֲמִין לְכֶם עַד דִּתְחַמּוֹן לִי לְכַאֵן, נִסְבוֹן הַמֵּיִם שֶׁלְקַחוּ מִמִּי אֲוִקִינוּס וּמְלוֹן לֹוקִינֵיתָא מֵיִם (מֵלֹא עֵבֻרוֹ סִפְל מֵיִם) וְהוּוֹ יִהְיִין בְּגוּיָה מֵיִם וְהֵן בּוֹלְעִין לְהוֹן. עכ"ל.

מִדְרַשׁ זֶה מוֹזַכֵּר פִּעַם נוֹסֶפֶת (בְּבִרְאשִׁית רַבָּה יג, ט), וְשֵׁם כְּתָב בְּעַל הַיִּפָּה תוֹאֵר, בְּהַתִּיחֶסוּ לְמִשְׁפֵּט 'לֹא בָּאֵנוּ לְכַאֵן אֲלֵא לְנִסְיוֹן', אֵת הַדְּבָרִים הַבָּאִים: "כִּי בְּחִסְדוֹתֶם הָאֵמִינוּ אֲשֶׁר כָּל מִקְרָה לָאָדָם בְּהַשְׁגָּחָה, לְנִסְיוֹן, לִידַע וּלְבַרֵּר דְּבַר מֵה, וּבִדְקוֹ וְרֹאוּ כִּי מֵיִם הָאֵלֹהִים מִשׁוֹנִים הֵם שְׁבּוֹלְעִים מֵיִם, וּמֵלֹא מִשֵּׁם חַבִּית מֵלֹא מֵיִם, וּבְבוֹאֵם לְרוּמִי וְנִשְׂאלוּ עַל מִי אֲוִקִינוּס הִשִּׁיבוּ וּבִירְרוּ אֵת דְּבָרֵיהֶם בְּנִסְיוֹן, עכ"ל.

« מי שחי ב'מקריות' הוא כופר או אכזר...? »

בְּפִרְשֵׁינֵנוּ מוֹזְכֵּרָה הַתּוֹרָה הַק' פִּעְמִים רַבּוֹת מִטְּבַע לְשׁוֹן שֶׁל וְהִלְכָתָם עִמֵי קָרִי (וּיקְרָא כו, כג). וְהַאֲוֹר הַחַיִּים הַק' מִסְבִּירוֹ בִּזְהַ"ל: "וְהִלְכַתִּי וְגו' בְּקָרִי. פִּירוּשׁ, שֶׁלֹא יִבִּיא עֲלֵיהֶם יִסּוּרִים מְכוּוֹנִים עַל חִטְאָתָם, כְּמוֹ שֶׁעָשָׂה מִקּוֹדֵם, שֶׁהִיָּה מְבִיא כְּחִטְאָתָם, עַל דֶּרֶךְ אֹמְרוֹ תִשְׁלַם לְאִישׁ כְּמַעֲשָׂהוּ (תְּהִלִּים סב, יג), כִּי זֶה יַעוֹרֵר לֵב נִרְדָם וְיִשְׁכִּילוּ לְהִטִּיב מַעֲשָׂיו, שֶׁכִּנְגַדֵם בָּאָה אֲלֵיוֹ הַרְעָה. וְאִמְרָ ה', כִּי אִם יִלְכוּ עִמּוֹ בְּקָרִי, וְלֹא יִשְׁכִּילוּ לְמַעֲשֵׂה ה' אֲשֶׁר יַעוֹרֵר לְבָם בְּכִיוּן יִסּוּרִין כְּנִגַד עוֹנוֹתֵיהֶם, גַּם הוּא יִלַךְ עִמָּהֶם בְּקָרִי, וְיִבִּיא עֲלֵיהֶם יִסּוּרִין שֶׁאֵין לָהֶם דְּמִיוֹן לְמַעֲשֵׂיהֶם הַרְעִים, וְהֵם חָרַב וּמְצוֹר וְדַבַּר וּסְגִירָה בִּיד אֹיִב וְרַעֵב שְׁכוֹלֵל ג' צְרוּת, הִרִי שְׁבַע", עכ"ל.

פְּסוּקִים אֲלוֹ הֵם הַמְּקוֹר וְהַכּוּוֹנָה בְּדַבְרֵי הַרְמַב"ם (בִּפ"א מְהַל' תְּעִנִּיּוֹת הַלֵּא וְהַלֵּיג) שֶׁכ' בִּזְהַ"ל: "מִצוֹת עָשָׂה מִן הַתּוֹרָה לְזַעֲקֵךְ וְלִהְרִיעַ בְּחֻצּוֹצְרוֹת עַל כָּל צָרָה שֶׁתְּבוֹא עַל הַצְּבוֹר וְכו', אֲבָל אִם לֹא יִזְעַקוּ וְלֹא יִרְעִיּוּ אֲלֵא יִאֲמְרוּ דְּבַר זֶה מִמְּנַהֵג הָעוֹלָם אִרְעַ לְנוֹ וְצָרָה זֶה נִקְרָה נְקִרִית, הִרִי זֶה דֶּרֶךְ אֲכֹזְרִיּוֹת וְגוֹרַמַת לָהֶם לְהַדְּבֵק בְּמַעֲשֵׂיהֶם הַרְעִים, וְתוֹסִיף הַצָּרָה צְרוּת אַחֲרוֹת. הוּא שְׁתּוֹבֵב בְּתוֹרָה (וּיקְרָא כו-כז) 'וְהִלְכַתֶּם עִמֵי בְּקָרִי' (וּיקְרָא כו-כז) 'וְהִלְכַתִּי גַם אֲנִי עִמְכֶם בְּחַמַת קָרִי', כְּלוֹמֵר כְּשֶׁאֲבִיא עֲלֵיכֶם צָרָה כְּדִי שֶׁתְּשׁוּבוּ, אִם תִּאֲמְרוּ שֶׁהִיא קָרִי, אֲוִסִיף לְכֶם חַמַת אוֹתוֹ קָרִי", עכ"ל.

הַתּוֹרָת אַבְרָהָם (מֵהַגְּה"צ ר' אַבְרָהָם גְּרוֹדִינְסְקִי זצ"ל, מְנַהֵל רוּחַנִי בִּישִׁיבַת סְלִבּוֹדְקָא בְּלִיטָא) מִקְּשָׁה עַל הַרְמַב"ם וְשׁוֹאֵל, מֵה זֶה הָעֵינֵן שֶׁהַרְמַב"ם קוֹרָא לְמִי שֶׁתּוֹלָה אֵת הַמְּאוֹרְעוֹת בְּמִקְרָה - בְּשֵׁם 'אֲכֹזֵר', הֲלֹא לְכַאֵו' הוּוֹ יוֹתֵר נִכּוֹן לְקִרְאוֹ 'מִין', כִּי מִקְטְנוֹת הָאֲמוּנָה שֶׁבָּאָדָם הוּוֹ זֶה, שֶׁאֵינּוּ מֵאֲמִין שֶׁהֵלַךְ בְּהַשְׁגָּחָה פְּרִטִית, וְאֲכֹזְרִיּוֹת זֶה מֵאֵי עֵבִידִיתָהּ.

וְתִירֶץ, שֶׁנִּכּוֹן וּבִרְרוֹר הוּוֹ שֶׁהַדְּבַר נּוֹבַע מִחוּסֵר אֲמוּנָה בְּהַשְׁגָּחָה פְּרִטִית, אֲוֹלָם הַרְמַב"ם רִצָּה לְגַלּוֹת בִּזְהַר רּוֹבֵד פְּנִימִי יוֹתֵר בְּנִפְשׁ הָאָדָם, שֶׁלֹא רַק שֶׁהוּוֹ מִקְטְנִי אֲמָנָה, אֲלֵא שֶׁהָאָדָם נִקְרָא בְּכַךְ ג'כ' 'אֲכֹזֵר', שֶׁהִרִי הוּוֹ מִתְאֲכֹזֵר עַל עַצְמוֹ בִּזְהַר שֶׁהוּוֹ מִתְעַלֵּם מִמֵּה שֶׁהַקַּב"ה מִזְמִין לוֹ יִסּוּרִים וְצְרוּת כְּדִי שִׁיטִּיב אֵת דַּרְכֵי, וְהַקַּב"ה רּוֹצֵה לְהַקְלֵ מִמֶּנּוּ אֵת עֲנִשׁוֹ וּבִלְבַד שִׁיחְזוֹר אֲלֵיוֹ ית', אֲוֹלָם הָאָדָם עוֹמֵד בְּכַפְרָנוֹתוֹ שֶׁהֵלַךְ מִקְרָה ח"ו, וְאֵינּוּ חֹשׂ לְכָל הַיִּסּוּרִים שֶׁבָּאִים, וּבִזְהַר הוּוֹ בְּעַצְמוֹ גּוֹרֵם וּמִזְמִין לְעַצְמוֹ עוֹד יִסּוּרִים וְצְרוּת וּמְכַאֲבוּים ח"ו, וְכִמוֹ שֶׁכ' בְּרַמְב"ם וּבְאוֹר הַחַיִּים הַק' הַנ"ל.

עַל כֶּךְ זַעַק הַנְּבִיא הוֹשֻׁעַ שׁוֹבָה יִשְׂרָאֵל עַד ה' אֶלְקֵיךָ כִּי כִשְׁלַחְתָּ בְּעוֹנֶךָ (הוֹשֵׁעַ יד, ב), לְלַמְּדֵנוּ, אִם כִּשְׁלַחְנוּ בְּדַרְכֵינוּ אֵל נַחֲפֵשׁ תִּירוּצִים טְבַעִים בְּלִבְד, אֵת עֵיקְרוֹ שֶׁל הַכְּשִׁלַת יֵשׁ לַחֲפֵשׁ בְּעוֹנוֹךְ, עַצֵם הָאֲבַחּוֹן וְהַקְּבִיעָה שֶׁלֵנוּ שֶׁמִּצְבָּנוּ הַבִּישׁ אֵינּוּ נּוֹבַע מִתְהַלִּיכִים טְבַעִים הוּוֹ חֶלֶק הַכְּרַחֵי בְּתַהֲלִיךְ הַתְּשׁוּבָה, הַכְּרָה זֶה הִיא אֶף שֶׁתְּבִיא לְהַסְרַת הַצָּרָה וְהַמְצוּקָה.

בְּמִגִּילַת אֵיכָה (פ"פ), מִקּוֹנֵן הַנְּבִיא יִרְמִיָּהוּ עַל הַסִּבְלָה הַרְבַּ שֶׁנִּפְלַ בְּחֻלְקוֹ, וְכַךְ הוּוֹ אֹמֵר, אֲנִי הִגְבַר רָאָה עֵינִי (אֵיכָה ג, א), בְּלָה בְּשָׂרִי וְעוֹרִי שֶׁבֵר עֲצְמוֹתַי